



Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Рех-ж 30/22
21.3.2024. године
Београд

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија др Драгице Попеску, председника већа, Марка Јоцића и Маје Илић, чланова већа, у ванпарничном поступку предлагача АА из ..., чији је пуномоћник адвокат Мирољуб Белић из Београда, улица Париска број 20/1, против противника предлагача Републике Србије, коју заступа Више јавно тужилаштво у Београду, улица Савска број 17а, ради рехабилитације сада покојног ББ, бившег из ..., одлучујући о предлогу предлагача за понављање поступка правноснажно окончаног решењем Апелационог суда у Београду Рех-ж 73/18 од 20.04.2018. године, поново одлучујући о жалби противника предлагача, изјављеној против решења Вишег суда у Београду Рех.бр.88/17 од 18.12.2017. године, у седници већа одржаној 21.03.2024. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ предлог предлагача АА, из ..., од 27.08.20018.године па се **ДОЗВОЉАВА ПОНАВЉАЊЕ ПОСТУПКА** и **УКИДА** решење Апелационог суда у Београду Рех-ж 73/2018 од 20.04.2018. године.

ПОТВРЂУЈЕ се решење Вишег суда у Београду Рех.бр.88/17 од 18.12.2017. године, а жалба противника предлагача **ОДБИЈА**, као неоснована.

Образложење

Решењем Вишег суда у Београду Рех.бр. 88/17 од 18.12.2017. године, усвојен је захтев за рехабилитацију сада покојног ББ, бившег из ..., те је утврђено да је неосновано лишен права на живот, без судске или административне одлуке и да му је неосновано конфискована непокретна имовина и то њива 4. класе кат.парц. ..., површине 2 х 90а 90м2 и шума 3. класе и кат.парц. ... (шума 5. класе) површине 8а 52м2, чиме је учињена повреда права на његову имовину, те је утврђено да је закључак Среског суда за Срез београдски Дн.бр. 800/48 од 04.01.1948. године, којим је спроведена конфискација на предмету конфискације непокретне имовине покојног ВВ, бившег из ..., а на основу извршне пресуде Среског суда у Гроцкој, конфискација 215/45 од 25.10.1945. године, те су наведеним закључком конфисковане и кат.парц. ... од 2 ха 90 а 90м2 и кат.парц. ... (шума) од 8 а 52м2, а које непокретности нису припадале

конфисканту, покојном ГГ, већ су припадале ББ, његовом сину и биле уписане у ЗКУЛ ... КО ..., ништав од тренутка његовог доношења, у односу на наведене кат.парцеле, као и да су у том делу ништаве све последице наведене одлуке.

Ова одлука је преиначена решењем Апелационог суда у Београду Рех-ж 73/18 од 20.04.2018. године, тако што је одбијен, као неоснован, захтев предлагача за рехабилитацију сада покојног ББ, бившег из ..., те је одбијен, као неоснован, захтев да се утврди да је исти неосновано лишен права на живот, без судске и административне одлуке и захтев да се утврди да му је неосновано конфискована непокретна имовина, и да се утврди да је закључак Среског суда за Срез београдски Дн.бр. 800/48 од 04.01.1948. године, којим је спроведена конфискација у предмету конфискације непокретне имовине покојног ВВ, бившег из ..., на основу извршене пресуде Среског суда у Гроцкој, конфискација 215/45 од 25.10.1945. године и конфисковане кат.парц. ... од 2 ха 90 а 90м² и кат.парц. ... (шума) од 8 а 52м², које непокретности нису припадале конфисканту покојном ГГ, већ ББ, његовом сину и биле уписане у ЗКУЛ број ... КО ..., ништав од тренутка његовог доношења, у односу на наведене катастарске парцеле и да су у том делу ништаве све последице наведене одлуке. Противник предлагача је обавезан на плаћање трошкова поступка предлагачу.

Пуномоћник предлагача је поднела предлог за понављање поступка пред Апелационим судом у Београду из разлога прописаних чланом 426 тачка 10 ЗПП, указујући да је по правноснажно окончаном поступку сазнала за нове чињенице и стекла могућност да употреби нове доказе, на основу којих је могла да буде донета повољнија одлука, да су те чињенице или докази били употребљени у ранијем поступку.

Након што је решењем Врховног касационог суда П1 326/2021 од 01.07.2021. године решен сукоб надлежности између Апелационог суда у Београду и Вишег суда у Београду, те одлучено да је у овом случају за одлучивање о предлогу за понављање поступка стварно надлежан Апелациони суд у Београду, с обзиром на околности да се разлог за понављање поступка, како произлази из захтева предлагача, односи искључиво на поступак пред судом вишег степена, то је на основу одредбе члана 433. став 2. ЗКП овај суд одлучивао о предлогу за понављање поступка пуномоћника предлагача, без расправе.

Најпре, одлучујући о благовремености изјављеног предлога за понављање поступка, Апелациони суд у Београду је закључио да је предлог за понављање поступка, сходно одредби члана 428 став 1 тачка 6 ЗПП, поднет у року од 60 дана од дана када је странка могла суду да изнесе нове чињенице, односно нова доказна средства, будући да из предлога произлази да је за нове чињенице предлагач дознала 28. јуна 2018. године, када су јој се обратили мештани ... и комшије покојног рехабилитанта ББ, ДД и ЋЋ, и изнели јој своја сазнања о догађајима у ... током рата, те јој предочили да њен деда ББ није починио дела која му се стављају на терет, а због којих је проглашен ратним злочинцем. Предлагач се затим обратила Институту за савремену историју и од историчара ..., вишег научног сарадника Института за савремену историју у Београду, прибавила стручно мишљење о раду Државне комисије за утврђивање злочина окупатора и његових помагача у поступку у случају ББ.

Одредбом члана 426 став 1 тачка 10 ЗПП је прописано да се поступак који је одлуком суда правноснажно окончан, може да по предлогу странака поновити, уколико странка сазна за нове чињенице или нађе или стекне могућност да употреби нове доказе на основу којих је за странку могла да буде донета повољнија одлука, да су те чињенице или докази били употребљени у ранијем поступку.

Из доказа које је предлагач доставила суду, односно изјаве ДД и ЂЂ које су оверене пред јавним бележником ..., дана, 02.08.2018. године, под бројем УОП-III: 8786-2018, произлази да је покојни ББ после смрти свога оца, ГГ, псовао Космајске партизане, јер су му убили оца, због чега је био прогоњен и прећено му је смрћу. То је био разлог из којег је приступио четничком одреду у Вршцу, који је имао задатак да чува село од лопова и профитера. Никакво зло дело није учинио и окупација га је затекла као војника краљевске војске у Црној Гори. Био је богат и угледан Србин, домаћин, који је имао имовину од око 15 хектара земље. Покојни ББ није учествовао у стрељању ЕЕ, који је убијен од стране четника из Вршца због силовања четрностогодишње девојчице, болесне од туберкулозе. На захтев целе фамилије ..., у том стрељању је учествовао ЖЖ, са још два четника. Никада се по селу није причало о мучењу или масакру ЕЕ, који је сахрањен на месном гробљу.

Из стручног мишљења о раду Државне комисије за утврђивање злочина окупатора и његових помагача у поступку у случају ББ, који је сачинио ..., виши научни сарадник Института за савремену историју из Београда, између осталог произлази да су Уредбом о устројству војних судова од 24. маја 1944. године НКОЈ, устројени војни судови са надлежношћу да суде ратним злочинцима и колаборантима. Ова Уредба је предвиђала јасну процедуру и није било на ОЗН-и да пресуђује по оптужбама већ само да врши истрагу. Постојала је и надлежна комисија која је најпре доносила одлуку на основу пријава грађана и институција. Тек је након доношења одлуке и истраге, требало је да се лица процесуирају пред војним судом пред којим би се доказала или оспорила њихова кривица. У случају ББ не постоји одлука комисије, нити било ког другог органа у време његове смрти (ликвидиран од стране ОЗН-е 1944. године) већ је одлука о утврђивању злочина донета на основу накнадних пријава, 6. септембра 1945. године и 27. маја 1946. године и 4. новембра 1946. године, противно важећим правним процедурама. Дакле, одлуке комисије из децембра 1945. и маја 1946. године су донета већ више од годину дана након ликвидације ББ у поступку у коме он није имао никакве шансе за одбрану. Ово није јединствен случај тога времена већ, прилично честа пракса мотивисана покушајима легализације вансудског убиства. Указано је на случај покојног ЗЗ из ..., који је такође најпре убијен, а потом је, ради правног покрића према њему донета одлука комисије шест месеци касније (одлука Вишег суда у Новом Саду Рех.бр. 71/14). Из наведених разлога је изнето мишљење да, узимајући у обзир улогу институција и правну процедуру тог времена, приликом доношења одлуке о рехабилитацији ову одлуку суд треба да уважи, јер се у супротном крше основне правне норме и процедуре и урушава смисао ондашњих институција тј. уопште постојање комисија и судова и дубоко се задире у основно право човека на одбрану.

Према налажењу Апелационог суда у Београду чињенице и докази које је пуномоћник предлагача приложила уз предлог за понављање поступка јесу нове

чињенице, за које је странка сазнала након доношења одлуке Апелационог суда у Београду Рех-ж 73/2018 од 20.04.2018. године, а на основу којих је за странку могла да буде донета повољнија одлука да су те чињенице и докази били употребљени у ранијем поступку, стога је овај суд нашао да је оправдан предлог за понављање поступка, те да у конкретном случају није потребно да се одржи главна расправа, па је укинута одлука Апелационог суда у Београду Рех-ж 73/2018 од 20.04.2018. године, и донета одлука као у ставу првом изреке овог решења.

Поново одлучујући о основаности жалбе противника предлагача Јавног тужилаштва у Београду К Рех.бр. 7/16 у Виши суд у Београду примљеној 09.03.2018. године, изјављеној против решења Вишег суда у Београду Рех.бр. 88/17 од 18.12.2017. године, Апелациони суд у Београду је утврдио да је жалба противника предлагача изјављена због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања из члана 373 став 1 тачка 2, у вези члана 375 став 1 ЗПП-а и погрешне примене материјалног права из члана 373 став 1 тачка 3 у вези члана 376 ЗПП-а, са предлогом да овај суд укине побијано решење и предмет врати првостепеном суду на поновно суђење или да га преиначи, тако што ће одбити захтев за рехабилитацију покојног ББ.

Пуномоћник предлагача је поднела одговор на жалбу Вишег јавног тужилаштва у Београду са предлогом да се жалба одбије, као неоснована.

Апелациони суд у Београду је испитујући правилност побијаног решења у границама овлашћења из члана 386 у вези члана 402 Закона о парничном поступку, у вези са члана 30 став 2 Закона о ванпарничном поступку и у вези са чланом 14 став 3 Закона о рехабилитацији, нашао да је жалба неоснована.

Према ставу овог суда, у првостепеном поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка које су предвиђене чланом 374 став 2 тачка 1-3, 5, 7 и 9 Закона о парничном поступку, на које другостепени суд пази по службеној дужности, а због којих повреда би се побијано решење морало укинути, а жалбом се не указује на друге повреде одредаба парничног поступка које би утицале на правилност и законитост побијаног решења, те се исто може испитати.

Према чињеничном стању утврђеном пред првостепеним судом, из Одлуке о утврђивању злочина Земаљске комисије Србије за утврђење злочина окупатора и њихових помагача бр. 13899 од 27.06.1946. године, произлази да је ББ стар 35 година, четник Драже Михајловића, да је убијен, а да је жртва његовог злочина ИИ, земљорадник из .., који је 1944. године лишен слободе од стране злочинца ЈЈ и КК, а потом по наређењу злочинца ББ, ЈЈ и КК добио око 100 батина, што није предао пушку за коју је био осумњичен да је поседује. Из одлуке о утврђењу злочина Земаљске комисије Србије за утврђење злочина окупатора и њихових помагача Зл.бр. 4959 од 06.09.1945. године произлази да је ББ, Србин, стар 34 године, према положају, чину и јединици - организатор у покрету Драже Михајловића, у међувремену ликвидиран, јер је извршио злочин - злостављање и убиство оштећеног ЕЕ, на тај начин што је око пола ноћи 14.06.1944. године дошала у кућу ЕЕ једна група четника Драже Михајловића, њих око 30, међу којима је био и ББ, те су оштећеног одвели у посебну зграду где су га тукли, секли му делове тела и уштројили га, јер су сумњали да сарађује са

партизанима. Из Одлуке о утврђењу злочина Земаљске комисије Народне Републике Србије за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача, произлази да је под редним бројем 2 означен злочинац ББ, земљорадник, стар 32 године, из ..., припадник организације Драже Михајловића који је убијен, а као врста злочина наведена је сарадња са окупатором и потказивање, а опис извршења злочина је да је заједно са другим злочинцима из ове одлуке био у служби окупатора, коме је достављао припаднике Народно ослободилачког покрета, па су по њиховој достави 27.10.1941. године, од Немаца ухапшена лица наведена у рубрици “жртве злочинца” и одведена у логор на Бањици у Београду, где су убрзо били стрељани. Из уверења Службе за катастар непокретности бр. 952-2-27/2017 од 17.10.2017. године следи да су списком промена бр. 5 из 1942. године на основу тапије бр. ..., оверене од стране Среског суда у Гроцкој 05.05.1942. године, отписане из поседовног листа број ..., катастарске парцеле бр. ..., површине 2 ха 90 а 90 м² (њива IV класе), и бр. ..., површине 8 а 05 м² (шума III класе), са поседника ЛЛ из ... и уписане у поседовни лист бр. ... на име поседника ЂЂ из ... Решењем Среског суда за Срез београдски Дн.бр. 800/48 од 04.01.1948. године произлази да је у предмету конфискације непокретне имовине покојног ГГ, а према извршној пресуди бившег Среског суда у Гроцкој Конф.бр. 215/45 од 25.10.1945. године, Срески суд за Срез београдски на основу записника суда од 30.11.1948. године и записника суда од 04.01.1949. године, наредио да се у ЗКУЛ улошку бр. ... катастарске Општине ..., изврши отпис парцела ..., њива "...", од 2,90,90 ха, и ..., шума "...", од 8,05 а, из А листа, власништво ЛЛ, бившег из ..., у корист власништва опште народне имовине (орган управљања Месни народни одбор у Врчину). Дакле, овим закључком Среског суда за Срез београдски је конфискована имовина покојног ГГ која је, према уверењу Службе за катастар непокретности Гроцка бр. 952-2-27/2017 од 17.10.2017. године, била власништво ББ, а не ГГ, још од 1942. године, када их је он стекао од поседника ЛЛ из ... Наведене катастарске парцеле су конфисковане од рехабилитанта ББ, будући да су у моменту конфискације биле његово власништво, иако закључак Среског суда за Срез београдски Дн.бр. 800/48 од 04.01.1948. године не гласи на његово име, већ погрешно, на име његовог оца, ГГ.

Након спроведеног доказног поступка и оцене доказа, првостепени суд је правилно закључио да је ББ имао пријављено пребивалиште у ..., да је био држављанин Републике Србије, те да има право на рехабилитацију, у смислу члана 1 Закона о рехабилитацији. Он је био присталица другачијих политичких идеја за које се борио, припадник Југословенске војске у отаџбини, а због тога што је помагао при чишћењу Београда, ухапшен је и стрељан и то без законито спроведеног поступка, без утврђења конкретне кривице, без права на одбрану и без права на правни лек. Сама припадност Југословенској Војсци у отаџбини не може бити основ да се неко без законито спроведеног поступка лиши права на живот.

Како је ББ лишен права на живот, као једног од основних људских права, без законито спроведеног поступка и без права на одбрану и ликвидиран је одмах након ослобођења Београда 1944. године од стране нове власти, након чега су му без правног основа одузете непокретности решењем Среског суда за Срез београдски Дн.бр. 800/48 од 04.01.1948. године, иако та одлука не гласи на његово име, то је правилно првостепени суд закључио да је покојни рахабилитант неосновано лишен живота и права на имовину, јер му је после његове смрти конфискована имовина коју је стекао

почетком Другог светског рата, због чега је првостепени суд правилно утврдио да је закључак Среског суда за Срез београдски Дн.бр. 800/8 од 04.01.1948. године ништав од тренутка његовог доношења, у односу на кат.парц. ... и ..., и у том делу су ништаве све последице наведене одлуке.

Имајући у виду одредбу члана 1 Закона о рехабилитацији којом је прописано да се овим законом уређује рехабилитација и правне последице рехабилитације лица која су из политичких, верских, националних или идеолошких разлога лишена слободе или других права до дана ступања на снагу овог закона судском или административном одлуком или одлуком Републике Србије или на територији Републике Србије, без судске или административне одлуке, то је имајући у виду све изведене доказе, према ставу овог суда, правилно првостепени суд закључио да је предлог за рехабилитацију ББ основан јер је он лишен права на живот противно општеприхваћеним стандардима људских права, без законито спроведеног поступка, а из политичких и идеолошких разлога је лишен и права на имовину. Стога је правилно захтев за рехабилитацију усвојен, а одлука Среског суда за Срез београдски Дн 800/48 од 04.01.1948. године, оглашена ништавом у тренутку доношења. као и све њене правне последице.

Јавни тужилац је у изнетој жалби оспорио цитирани закључак првостепеног суда наводећи да нису испуњени услови за рехабилитацију, јер је ББ оглашен за ратног злочинца и то одлуком Комисије за утврђење злочина окупатора и њихових помагача Зл бр.13898 од 27.06.1946.године из које произлази да је хапсио, одводио у логор, батицао и пљачкао. Из Одлуке о утврђивању злочина Комисије за утврђење злочина окупатора и њихових помагача од 04.11.1946.године, произлази да се ББ налази на списку ратних злочинаца и да је сарађивао са окупатором и потказивао, па како предлагач није доказао да рехабилитант током рата није чинио злочине, у жалби је изнет став да он не може бити рехабилитован на основу члана 2 Закона о рехабилитацији. Такође, како је закључком Среског суда за Срез београдски Дн 800/48 од 04.01.1948. године конфискована имовина ГГ, а не ББ, то у поступку рехабилитације суд није овлашћен да одлучује о праву власништва над непокретном имовином, што је на посредан начин у конкретној ситуацији учинио, због чега је и оспорена одлука суда да огласи ништавим закључак Среског суда за Срез Београдски Дн 800/48 од 04.01.1948. године који је донет према ГГ.

Међутим у конкретном случају према налажењу Апелационог суда у Београду правилно је првостепени суд закључио да су у конкретном случају испуњени услови за рехабилитацију покојног ББ. Наиме, Државна комисија за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача формирана је одлуком Националног комитета ослобођења Југославије на Другом заседању АВНОЈ-а од 30.11.1943. године, а Правилник о раду је добила у мају 1944.године. На нивоу република су деловале Земаљске комисије за утврђивање злочина, структуриране по угледу на савезну комисију. Земаљска комисија Србије је основана одлуком председништва Антифашистичке скупштине Народног ослобођења Србије 11.11.1944. године. Државна комисија није имала надлежност да доноси акте са снагом правноснажне пресуде, већ је доносила одлуке о утврђивању злочина које је по усвајању упућивала тужилаштву на усвајање. Одлуке комисије су били акта којима се завршавао процес пред комисијом и имале су форму која је била предвиђена Правилником о раду. Нису имале форму,

карактер и снагу правноснажне пресуде, па нису могле ни да производе правне последице какве би произвела правноснажна судска одлука, према члану 1 Правилника о раду. Комисије су прикупљале доказни материјал помоћу ког се утврђује врста злочина, начин његовог извршења и починитељ злочина, а у циљу изрицања казне над извршиоцем злочина од стране надлежних судова. По правилнику Државна комисија је обједињавала, координирала и контролисала рад Земаљских комисија, које су сав прикупљени материјал достављале Државној комисији на даљи поступак. Из овог произлази да је Државна комисија у ствари спроводила одређени истражни поступак, а у циљу прикупљања доказа, ради доказивања кривице лица против којих је тај поступак покренут, и није имала овлашћење да донесе пресуде и оглашава кривим лица за која су прикупљани одређени доказе. Посебно имајући у виду чињеницу да из доказа у списима произлази да је ББ убијен без судског поступка и без доношења судске одлуке и права на жалбу, јер су одлуке Земаљске комисије донете након његове ликвидације, то је и према ставу овог суда ББ лице које је из политичких и идеолошких разлога лишено живота и имовине, а другачијим наводима жалбе противника предлагача је правилност и законитост ожалбеног решења неосновано доведена у питање.

Из доказа у списима, односно цитиране изјаве ДД и ЂЂ, произлази да рехабилитант није учествовао у извешењу ратних злочина, да није починио убиство за чије извешје је одлуком Комисије за утврђење злочина окупатора и њихових помагача, након што је ликвидиран, означен као учинилац, већ је реч о политичном неистомишљенику, против кога су одлуке ондашњих власти донете у циљу разрачунавања са другачијом идеологијом, те у циљу одузимања приватне имовине и стварања економске базе нове државе, следом чега навод жалбе противника предлагача о томе да се сходно одредби члана 2 став 3 Закона о рехабилитацији он не може рахабилитовати, јесте оцењен као неоснован.

Надаље Апелациони суд у Београду налази да је правилан став првостепеног суда да је закључком Среског суда за Срез београдски Дн 800/48 од 04.01.1948. године којом је од ГГ, оца покојног ББ одузета непокретна имовина и то кат.парц. ... од 2 ха 90 а 9 м² и кат.парц. ... од 8 а 52 м² које заправо нису припадале конфисканту покојном ГГ, већ рехабилитанту као његовом сину и тако су и биле уписане у ЗКУЛ ... КО ..., а које је исти стекао куповином од ЛЛ, бившег из ..., повређено је право на имовину ББ јер му је имовина одузета противно начелима правне државе и општеприхваћеним стандарима људских права и слобода, из политичких и идеолошких разлога. Према наведеним стандардима, приватна својина представља неприкосновено право сваког појединаца које се може ограничити или одузети само изузетно у складу са прописима, односно уколико је иста производ извршења кривичног дела, односно уколико је стечена кривичним делом.

Дакле према налажењу Апелационог суда у Београду иако се у списима налазе одлуке Комисије за утврђење злочина окупатора и њихових помагача донете према ББ, оне немају утицај на другачију одлуку суда у овој правној ствари будући да из доказа у списима следи да је ББ лишен живота без права на суђење и без доношења судске одлуке. Према ставу овог суда нова власт се према ББ понашала на описан начин, јер је био припадник Југословенске војске у отаџбини и члан богате породице због чега је

страдао и његов отац ГГ, те се није уклапао у стварање новог друштвеног уређења – комунизма, због чега га је требало изместити – ликвидирати из друштва ради стварања новог друштвено-политичког уређења, преношења приватне својине у државну својину одузимањем имовине од класних непријатеља, па је тако и имовина ББ из идеолошких и политичких разлога пренета у државну својину, без правог разлога.

Имајући у виду све изнето према налажењу Апелационог суда у Београду првостепени суд је правилно ценио изведене доказе те донео правилну одлуку да усвоји захтев предлагача за рехабилитацију ББ, и за такав свој став је дао јасне и аргументоване разлоге који се жалбом јавног тужиоца не доводе у сумњу из ког разлога је Апелациони суд у Београду жалбу одбио а применом одредбе члана 401 тачка 2 ЗПП потврдио првостепено решење.

**Председник већа-судија
др Драгица Попеску с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић**